

Драчов О. В.,кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного та міжнародного права
Юридичного інституту
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

ГЕНЕЗИС ФОРМУВАННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Анотація. Не зважаючи на те, що останнім часом, в світі спостерігається значне зростання міжнародних конфліктів та загострень, головною рушійною силою розвитку людства залишаються глобалізаційні процеси, які спостерігаються в різних сферах людського життя. Так однією з таких ключових сфер є фінансова, завдяки якій мобілізуються вільні кошти фізичних та юридичних осіб та перерозподіляються в ті сфери, де вони мають найбільш вигідне застосування.

Важливо відмітити, що сама фінансова система на сьогодні вийшла за межі національних кордонів та стала над національною, тобто світовою. Таким чином, сьогодні досить важко уявити собі якусь закриту національну фінансову систему, яка буде ефективно функціонувати самостійно, без взаємодії з іншими національними, регіональними фінансовими системами та взагалі в рамках світової фінансової системи. Україна також не є виключенням з цього правила, особливо в контексті того, що наша країна напряму залежить від постійних фінансових вливань в нашу економіку зі сторони західних партнерів.

Саме тому вивчення процесу становлення світової фінансової системи, аналіз її складових частин, визначення етапів її розвитку. Дозволяє нам більш ґрунтовно та цілісно зрозуміти, як вона функціонує, який напрямок її розвитку та яким чином наша теперішня фінансова система України може бути інтегрована в більш глобальну світову фінансову систему. Для нашої країни це питання є особливо актуальне в контексті післявоєнної відбудови, адже створення сприятливого інвестиційного клімату, налагодження стабільних грошових потоків та належне їх правове забезпечення буде лежати в основі подальшої ефективної такої відбудови. Крім того, в цілому проєвропейський вектор розвитку, який Україна, визначила для себе як пріоритетний вимагає повноцінної такої інтеграції, також в рамках й фінансового сектору. Аналіз етапів становлення світової фінансової системи та особливо скупчення уваги на ключових її елементах дає змогу більш глибоко зрозуміти, на чому саме треба робити акценти в розвитку, що при адекватній державній політиці може принести нашій державі стрімкий розвиток в післявоєнний період.

Ключові слова: *світова фінансова система, банківська система, ринок капіталу, страховий ринок, голландська фінансова система, британська фінансова система, американська фінансова система, Бреттон-Вудська фінансова система, ямайська фінансова система.*

Drachiev O. V. Genesis of the formation and establishment of the world financial system

Abstract. Despite the fact that recently, the world has seen a significant increase in international conflicts and exacerbations, the main driving force of human development remains the globalization processes observed in various spheres of human life. Thus, one of these key areas is financial, thanks to which the free funds of individuals and legal entities are mobilized and redistributed to those areas where they have the most beneficial application.

It is important to note that the financial system itself today has gone beyond national borders and has become above national, i.e. global. Thus, today it is quite difficult to imagine a closed national financial system that will function effectively independently, without interaction with other national, regional financial systems and generally within the framework of the world financial system. Ukraine is also no exception to this rule, especially in the context of the fact that our country directly depends on constant financial infusions into our economy from Western partners.

That is why the study of the process of formation of the world financial system, the analysis of its constituent parts, and the determination of the stages of its development. Allows us to more thoroughly and holistically understand how it functions, what is the direction of its development and how our current financial system of Ukraine can be integrated into a more global world financial system. For our country, this issue is particularly relevant in the context of post-war reconstruction, because the creation of a favorable investment climate,

the establishment of stable cash flows and their proper legal support will be the basis of further effective reconstruction. In addition, in general, the pro-European vector of development, which Ukraine has identified as a priority, requires full-fledged such integration, also within the framework of the financial sector. The analysis of the stages of the formation of the world financial system and especially the concentration of attention on its key elements enables a deeper understanding of what exactly needs to be emphasized in development, which, with an adequate state policy, can bring rapid development to our country in the post-war period.

Key words: *world financial system, banking system, capital market, insurance market, Dutch financial system, British financial system, American financial system, Bretton Woods financial system, Jamaican financial system.*

Актуальність теми. Українська держава вибрала вектором свого розвитку інтеграцію в Європейське співтовариство. Таким чином головним завданням України є становлення рівноправним партнером держав-членів ЄС в тому числі й в фінансовому, економічному та політичному аспектах. У зв'язку з цим необхідно значно покращити вітчизняну фінансову систему, а це у свою чергу неможливо без врахування досвіду провідних країн світу. Сучасні виклики, які спіткали нашу країну, потребують чималих зусиль для подальшої відбудови нашої країни та створення гармонійного поєднання державного та приватного секторів економіки.

Сьогодні глобалізаційні процеси зачіпають всі без винятку країни світу і Україна не є виключенням з цього. При цьому одним із ключових інструментів економічної інтеграції багатьох, розрізнених фінансових систем світу є світова фінансова система. Саме її розвиток має бути направлений на постійне покращення життя людей, захист навколишнього середовища, як складової сталого розвитку та стабільний розвиток економік країн світу.

Необхідно відзначити, що покликання світової фінансової системи полягає в тому, щоб забезпечити світову фінансову стабільність. Адже саме стабільність фінансової системи нерозривно пов'язана з економічним зростанням та захистом від потенційних кризових явищ. Саме для реалізації цієї цілі світова фінансова система має володіти необхідними та ефективними інструментами виявлення, регулювання, моніторингу та запобігання економічних кризових явищ.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблемою формування та розвитку фінансової системи загалом та його окремих структурних елементів, аналізом категорійного складу визначень пов'язаних з фінансовою систе-

мою, її структури є предметом дослідження багатьох українських та зарубіжних науковців. Серед них доцільно виділити Богатирьов І.І., Клименко О.В., Латковський П.П., Стукало Н.В., Турпенко О.А. та інші. Серед класичних наукових праць, у яких досліджуються проблеми функціонування фінансових відносин можна виділити роботи Петті В., Сміта А., Рікардо Д., Маркса К., Кейнса Дж.М. Тим не менш вбачаю за доцільне зробити системний аналіз утворення та розвитку світової фінансової системи від витоків її розвитку до сьогодення.

Мета статті – проаналізувати історичну складову формування та становлення світової фінансової системи. Завдання статті: визначити етапи формування світової фінансової системи, спираючись на системний метод дослідження, визначити закономірності розвитку, суб'єкти та структуру світової фінансової системи та виділити їх особливості, провести порівняльний аналіз визначень – «світова фінансова система», «міжнародна фінансова система», «глобалізована фінансова система».

Виклад основного матеріалу. Сьогодні ні для кого не викликає сумнівів, що фінансова система, як національного так і міжнародного рівня становить кровоносну систему усієї економічної системи. Тим не менш важливо відмітити, що так було не завжди та реалії сьогодення формувалися поступово.

Деякі науковці зазначають, що світова фінансова система почала формуватися лише в 50-ті роки минулого століття, разом із виникненням євродоларів та євrorинків ринків [1, с. 88]. Тим не менш на мою думку, це твердження має досить вузький характер і ґенезу розвитку треба розглядати в більш широкому часовому діапазоні.

Важливо відмітити, що основними елементами світової фінансової системи на сьогодні

є: міжнародний кредитний, валютний, страховий, банківський ринок та ринок капіталів. Всі вони поступово формувалися протягом тривалого періоду часу. Тим не менш з поміж всіх них, передусім, можна виділити два основних, це ринок капіталів та банківський. Саме вони стали першоджерелом формування та розвитку всіх інших і світової фінансової системи загалом.

Важливо відмітити, що розвиток прототипів банківської справи ми можемо спостерігати ще за часів античної доби. Адже коли виникли гроші тоді також з'явилися необхідність в наданні кредитів для фермерів та торговців, що везли товари від міста до міста. Початки банківської справи ми можемо побачити в багатьох регіонах світу. Зокрема в Месопотамії та Персії, стародавньому місті Вавилон [2, с. 251]. В Індії в IV – II століттях до н.е. існував фінансовий інструмент під назвою «адеша», що є еквівалентом обігового векселя [3]. Приблизно в той самий час в Греції існували так звані трапезисти, які брали на зберігання вклади для здійснення платежів за рахунок вкладників. Їм давали на зберігання також цінні документи, договори, спірні суми [4]. Як зазначають дослідники, Вельгуш В.В. та Коваль О.М., у ранньому Стародавньому Римі депозитні банкіри були відомі як «*argentarii*», а пізніше (з II століття «*annodomini*» тощо) – як «*numularii*» (Andreau 1999 р., р. 2) або «*mensarii*». Банки були відомі як «*Taberae Argentarioe* та «*Mensae Numularioe*». Гроші-кредитори будуть встановлювати свої намети всередині закритих двориків, які називаються «*macella*», на довгій лаві, що називається «*banca*» від чого утворилось слово «банк» [5, с. 125]. Тим не менш ці організації працювали більше не як повноцінні банківські установи з прийманням вкладів, а більше як конвертаційні пункти. Варто відзначити, що з часів падіння римської імперії, протягом багатьох століть банківська справа не здійснювалася, аж до часів перших хрестових походів.

Саме в часи хрестових походів починається поступове відновлення банківської справи. Це відбулося завдяки лицарському ордену тамплієрів, який був створений французьким лицарем Гюго де Пейн. Ці лицарі

захищали торгові шляхи на святій землі від бандитів, чим зробили паломництво більш безпечним. Вони також відкривали філії свого ордену в своїх рідних країнах (Іспанія, Франція, Англія та інші) чим створили прототип першої міжнародної фінансової організації. Фінансова складова їх діяльності полягала в тому, що вони приймали гроші від паломників чи інших зацікавлених осіб в одному з темплів та видавали їх в іншому. Таким чином вони були першою міжнародною корпорацією з грошових переказів в Європі. Не зважаючи на досить типову банківську функцію грошових переказів, вважати тамплієрів банківською установою досить передчасно.

Як зазначає дослідниця І.Б. Кудас, початком формування сучасної банківської діяльності прийнято вважати епоху середньовіччя Італії, яка завдяки перебуванню в центрі торговельних шляхів, що пов'язували країни Європи та Сходу, була вдалим географічним місцем. За даними з історичних джерел відомо, що перші банки сучасного виду виникли на початку XV ст. у Генуї (банк Св. Георгія), а також у Венеції та Флоренції. Сенат Венеціанської республіки в 1584 р. видав декрет про заснування громадського банку під назвою *Banco della Piazza de Rialto* [6, с. 3]. Розвиток цієї людської сфери діяльності не зупинився лише на Італії, і вже на початку 17-го ст. в інших європейських країнах почали з'являтися подібні організації. Так в 1609 р. в Амстердамі був створений банк, в Гамбурзі в 1618 р., а згодом наприкінці століття в 1694 р. в Англії був створений банк у формі акціонерного товариства. Отже саме з XVI – XVII століть можна сміливо стверджувати початок банківської справи, в сучасному її розумінні.

Другою важливою складовою світової фінансової системи є ринок капіталу. Цей ринок також почав зароджуватися саме з повноцінним виникненням банківської справи, адже саме міста-держави такі як Венеція, Генуя і Флоренція були центрами міжнародної торгівлі між Сходом і Заходом. Саме в рамках початкової банківської системи було запроваджено такий інструмент ринку капіталу, як вексель, який слугував для обслуговування товарообігу та безпечного

передавання грошей на великі відстані через систему «вуличних мінял».

Однак повноцінне створення фондового ринку, як складової ринку капіталу, відбулося із запровадженням в господарський обіг такої організаційної складової, як акціонерні товариства, які почали створюватися в Нідерландах та Англії. Першими найвідомішими такими компаніями були Голландська Ост-Індійська компанія, яка була заснована в 1602 р. та Англійська Ост-Індійська компанія, яка була заснована в 1600 р. [7] Саме завдяки уряду Голландії, який фінансував створення Голландської Ост-Індійської компанії і можна говорити про створення на території Нідерландів першого ринку цінних паперів в його сучасному розумінні. Саме Амстердам, як місце створення першої фондової біржі, вніс вагомий вклад в формування нових методів торгівлі цінними паперами.

Тим не менш, лише майже через століття з'являється Лондонська фондова біржа, яка утворилася завдяки створенню Банку Англії та приватизації державного боргу, що стало результатом конвертації неліквідного державного боргу в ліквідний приватний борг через формування довіри інвесторів щодо зобов'язань держави. Таким чином другою фондовою біржею стала Лондонська, заснована в 1698 році.

Важливо також відмітити, що розвиток банківської справи та ринків капіталів рухався паралельно із формуванням світового фінансового порядку. Загалом його можна поділити на декілька етапів, кожен з яких характеризувався своєю специфікою.

1. Голландський світовий фінансовий порядок, який існував в XVII – XVIII ст. Цей етап характеризується тим, що в Амстердамі запровадили практики створення комерційних кредитів, які набули форми так званої «комісії», вони передбачали випуск векселів та торгівлю ними. Централізація комерційних кредитних практик та створення грошового ринку відбулося завдяки діяльності Amstedeam Exchange Bank і його мережі приватних агентів [8, с. 32].

Саме цей банк став безпечною гаванню для капіталу з усієї Європи. Крім того завдяки централізації матеріальних ресурсів, Амстер-

дам міг гарантувати, що відсоткові ставки по кредитам були найнижчі в Європі. Таку величезну централізацію капіталу підкріплювала «Агропромисловий виробничий комплекс» в який входила згадувана Голландська Ост-Індійська компанія, наявність розвинутих колоній в індійському та тихому океані, розвинутим судноплавством, а також найбільшим торговим портом світової економіки у сімнадцятому столітті.

2. Британський світовий фінансовий порядок (Лондон). Початок гегемонії Лондону як фінансового центру починається з початком XIX ст. і тривав до 30-х років XX ст. Цей період характеризувався відносною стабільністю як ієрархічних відносин влади, так і організації світових кредитних відносин. В цілому можна сміливо стверджувати, що Лондон, по суті, виконував таку саму роль як Амстердам в попередній період. Можна також підкреслити, що роль Лондона полягала в так би мовити «перевалочному» світовому фінансовому центрі. Також структурною особливістю фінансового порядку в Лондоні була значне спекулятивне накопичення капіталу за рахунок світової кредитної політики, цей розквіт тривав до 1914 р. Важливо відзначити, що протягом XIX ст. в світі існував золотомонетний стандарт в основу сальдо платіжного балансу було покладено експорт / імпорт золота.

Перша світова війна прискорила виникнення нестабільності у британському фінансовому порядку заклавши ще більшу децентралізацію між Лондоном та Нью-Йорком, що зробило проблематичним управління світовою кредитною політикою. Останньою краплею була світова криза 1929–1931 рр., яка почалася з Wall Street і швидкими темпами поширилася на центральну Європу, а саме Німеччину та Австрію. Таким чином активи лондонських фінансистів були заморожені в Австрії та Німеччині, що звичайно підривало впевненість у фунті стерлінгів як провідної резервної валюти, що у свою чергу спонукало континентальні центральні банки продавати фунти стерлінги та купувати золото. З 1914 по 1939 роки існували золото злитковий стандарт та золото-девизний стандарт, так звана Генуезька валютна система,

обмінний курс якої базувався на попиті та пропозиції на валюту при збереженні золотих паритетів [9, с. 15].

3. Американський фінансовий порядок (Нью-Йорк). Можна цілком припустити, що цей етап почався з 30-х років ХХ ст. Фінансова криза кінця 20-х початку 30 років (Велика депресія), неможливість Лондону відреагувати на її наслідки, поступове зміцнення економіки США, друга світова війна все це підштовхнуло США, як провідну військово-політичну державу, до започаткування нового світового фінансового порядку. Теоретичним підґрунтям якої стало кейнсіанство. Крім того після 2-ї світової війни повсталала потреба в відбудові зруйнованої Європи, а також інституційного та юридичного оформлення нового фінансового порядку, яке відбулося в Бреттон-Вудді у 1944 р. На конференції, що відбулася в цьому місті вперше в історії людства були засновані міжнародні валютно-кредитні організації – Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР).

Більше того, на ній були визначені головні принципи функціонування такого порядку, які полягали у наступному:

– Золото зберігало за собою функцію розрахункового засобу в міжнародній торгівлі. При цьому ціна на золото встановлювалась за фіксованим курсом в 35 доларів за 1 тройську унцію.

– Резервними та платіжними засобами виступали золото, долар США та фунт стерлінгів.

– Суттєву роль в міжнародному фінансовому житті почали відігравати міжнародні організації МВФ та МБРР.

Треба зазначити, що крім вищезазначеного, цей етап характеризувався рядом особливостей. Американський долар фактично встановлював монопольну валютну гегемонію, фунт стерлінгів втратив свою стабільність. Відтік довгострокового капіталу США, притаманний американському фінансовому порядку, все частіше став заміщуватися коротко- та середньостроковим кредитом в доларах, джерелом якого були короткострокових запаси долара з офшорних євrorинків [8, с. 35-40]. При цьому розподіл в фінансо-

вих впливах відбувався наступним чином: довгострокові капітали оберталися в Нью-Йорку, а коротко- та середньострокові капітали в Лондоні, який був центром ділової активності Європи.

4. Сучасний світовий фінансовий порядок. Деякі науковці зазначають, що він почався з 1970-х років минулого століття, зокрема це відбулося після неспроможності Бреттон-Вудської системи, побудованої на кейнсіанстві, вирішувати нагальні фінансові потреби держав. Краху Бреттон-Вудської системи також сприяла нерозбірливість уряду США в методах вирішення проблемних питань, а саме світової нафтової кризи, загострення в'єтнамської війни, скасування президентом Р. Ніксоном прив'язки долара до золота, неможливість уряду США дотримуватися Смітсонівської угоди, а також прихильність США до плаваючих обмінних курсів – лягло в основу фінансової політики «неприйняття рішень», яка призвела до фактичного збільшення значущості ринкового чинника у кредитній політиці [8, с. 43].

Все вищезазначене призвело до необхідності зміни парадигми з кейнсіанства на нову неоліберальну фінансову модель, яка була запроваджена Ямайською валютною системою, в основі якої були закладені такі принципи:

- повна демонетизація золота;
- впровадження плаваючих валютних курсів;
- надання спеціальним правом запозичення МВФ статусу головного резервного активу і міжнародної розрахункової одиниці;
- поліцентричність побудови грошово-валютної світової валютної системи (поява додаткових резервних валют Євро);
- зростання обсягів фінансової експансії ТНК та ТНБ;
- урізноманітнення форм і моделей факторингу, форфейтингу, фінансовий інжиніринг) [8, с. 44].

В цілому проведення ямайської конференції та прийняття нового програмного документу в сфері фінансових відносин показує, що світовий фінансовий порядок еволюціонував в декількох напрямках. Перший це еволюція державних органів в напрямку зроста-

ючого впливу з боку приватних фінансів та представників приватного сектору, зокрема ТНК та ТНБ. Другий полягає в тому, що збільшується відкритість інформації та технічних проблем в світовій структурі регулювання, що зрештою призвело до відділення фінансового сектору від політичного протексту. Цей аспект полягає в зростаючій автономії проведення політики органів державної влади міністерства фінансів та центральних банків. Зокрема, такі державні агентства підвищують легітимність приватних регулятивних органів шляхом визнання та легалізації їх ролі в більш широкій системі управління [10, с. 255–258].

Аналізуючи вищезазначені етапи, може скластися думка про те, що останній етап суттєво відрізняється в трьох попередніх. Тим не менш на мою думку він є логічним продовженням попередніх, адже перші два етапи це формування двох основних рушійних сил в фінансовому секторі: ринку капіталу та банківського ринку. А вже починаючи з третього етапу фінанси стають більш глобалізованими, через зміну їх механізму управління, яка стає міжнародною через відповідні міжнародні інститути.

Важливо також відмітити, що з початку 1950-х р. завдяки відновленню економік країн Європи, які стали наслідком плану Маршала – відновлюються світогосподарські зв'язки, посилюються та поглиблюються інтеграційні процеси особливо на території Європи, починають створюватися та запроваджуватися новітні технології у сферу матеріального виробництва. Таким чином розвиток фінансових інновацій спричинив виникнення ринку євродоларів, єврооблігацій та євrorинків, почало становлення офшорних фінансових центрів з консолідацією в Лондоні. Компанії з різних секторів економіки стають багатонаціональними. Тобто починають з'являтися великі транснаціональні корпорації, які поступово рік за роком все більше проникають на національні ринки [11, с. 11]. Загалом, як зазначають деякі науковці, одним із ключових аспектів в напрямку глобалізації та становлення світової фінансової системи був відхід від моноцентричної моделі на користь глобалізованої, який проявився у створенні євrorинків (євровалют, єврокредитів, євро

капіталів), який проявився у трьох подіях. Першою була заборона уряду Великої Британії в 1957 р. британським банкам фінансувати торгівлю нерезидентів. Друга відбулася, коли була створена ЄЕС, а саме в 1958 році, в рамках якої відбулося конвертування валют Німеччина, Франції та Італії. Третьою подією було введення Федеральною резервною системою США обмежень щодо процентних нарахувань на депозити у внутрішніх банках країни [1, с. 88].

Таким чином, ми бачимо з одного боку, що американська фінансова система була по суті продовженням амстердамської та лондонської в частині гегемонії центрів, а з іншого вона стала початком інтеграційних процесів, які почалися з Європи та розповсюдилися на всю планету. По суті формуванню світовій фінансовій глобалізації сприяли:

- інтернаціоналізація суспільного виробництва через зростання обсягів фінансової експансії ТНК та ТНБ;
- фінансові інновації;
- розвиток міжнародного поділу праці;
- лібералізація національних фінансових ринків, за допомогою якої владні структури суверенних держав прагнули підвищити свою конкурентоспроможність;
- поліцентричність побудови грошово-валютної світової валютної системи;
- концентрація та централізація фінансового капіталу через відповідні фінансові центри.

Саме ці чинники стали визначальними в процесі переходу від перших двох до наступних двох етапів становлення світової фінансової системи.

Проводячи дослідження становлення та розвитку світової фінансової системи варто зупинити свою увагу на самому терміні світова фінансова система, адже досить часто спостерігаються розбіжності в тлумаченнях понять «міжнародна фінансова система», «світова фінансова система», «глобальна фінансова система». Аналізуючи різні підходи до визначення цих понять, можна погодитись з Латковським П.П., який визначає, що міжнародна фінансова система являє собою сукупність взаємодій між фінансовими ринками, інституціями та учасниками

різних держав. На думку дослідника, міжнародна фінансова система здебільшого розглядається як система взаємовідносин між країнами та їхніми економічними зв'язками, включаючи такі поняття, як міжнародна торгівля, валютний обмін, іноземні інвестиції та інші фінансові операції на глобальному рівні. У свою чергу світова фінансова система є об'єднанням національних фінансових систем, що демонструє глибокий рівень фінансової інтеграції між країнами та ринками. Кожна країна розробляє та впроваджує свою фінансову політику на основі ринкових або позаринкових принципів і механізмів розподілу та перерозподілу світових фінансових ресурсів. Глобальна фінансова система охоплює не лише фінансові взаємодії між країнами, але й інтеграцію та взаємозалежність у світовому фінансовому просторі, включаючи національні, регіональні та місцеві фінансові системи і їхню взаємодію. Цей термін також враховує вплив глобальних факторів, таких як технологічний розвиток, світові фінансові кризи, кліматичні зміни, що впливають на фінансову стабільність і економічний розвиток усіх країн [12, с. 219].

В цілому погоджуючись з таким підходом, тим не менш вважаю, що терміни світова та глобальна по суті ідентичні, адже етимологічно вони виступають синонімами. Тому в цілому вважаю за доцільне зупинитися на вузькому та широкому значенні понять фінансової системи, де вузьке значення охоплює міжнародну, а широке світову фінансові системи.

Таким чином аналізуючи поняття світової фінансової системи можна зробити висновок, що воно має комплексний характер, який складається з декількох рівнів, а саме: рівень функцій елементів системи, рівень суб'єктів та їх взаємодія, рівень акумуляції фінансових ресурсів.

На рівні функцій елементів можна виділити такі основні групи, це: ринок капіталу, грошовий ринок та валютний ринок. Останнім часом, особливо в контексті інтеграційних процесів, які відбуваються в ЄС, дослідники до ці види розширюють за рахунок міжнародного кредитного ринку, міжнародного банківського ринку, міжнародного страхового ринку.

Тим не менш на мою думку вони є відповідними підрозділами зазначених вище ринків.

На рівні суб'єктів та їх взаємодії один з одним, науковець Турпенко О.А. виділяє наступні: *національні учасники*, які включають держави, регулюючі органи державної влади, корпорації, банки, фондові біржі, товарні біржі, спеціалізовані кредитні фінансові інститути; *приватні учасники*, які також представлені корпораціями, банками, інвестиційними фондами, різними видами бірж, спеціалізованими кредитними фінансовими інститутами; *міжнародні учасники*, які представлені ТНК, ТНБ, міжнародними валютно-фінансовими організаціями, міжнародні товарні та фондові біржі, спеціалізовані кредитно-фінансові інститути. Крім того розглядаючи рівень взаємодії між суб'єктами, то можна поділити їх за територіальним принципом, на: національну ФС, регіональну ФС, міжнародну ФС, транскордонну ФС, Глобальну ФС [13, с. 52–53].

Аналізуючи ці категорії ми можемо побачити, що є певна взаємопов'язаність між цими категоріями національні перетинаються з приватними та міжнародними, приватні з міжнародними, а міжнародні з національними, адже одні й ті самі суб'єкти одночасно можуть знаходитись в двох категоріях і більшій кількості категорій. Тому на мою думку краще проводити аналіз за принципом поділу на суб'єкти які мають публічний та приватний характер, а вже згодом на ті які мають міжнародний та національний характер відповідно.

Висновки. У результаті проведеного вище дослідження, можна дійти наступних висновків. Міжнародна та світова фінансові системи не є тотожними поняттями. Світова фінансова система є поняттям більш комплексним яке включає не тільки фінансові відносини між різними країнами, але й їх глибоку фінансову інтеграцію, взаємозалежність, технологічний розвиток, загальнолюдські завдання, такі як зміна клімату, сталий розвиток, попередження та запобігання фінансовим кризам тощо. Формування світової фінансової системи в сучасному розумінні досить тривалий процес, який що найменше зайняв декілька століть і продовжує вдосконалюватись. Умовно на сьогодні можна його поділити на чотири осно-

вні етапи, які можна визначити наступним чином: Голландський фінансовий порядок; Британський фінансовий порядок; Американський фінансовий порядок; Сучасний фінансовий порядок. Варто також зазначити, що подальший технологічний розвиток в тому числі в фінансовій сфері, фінансові

кризи, які надалі притаманні національному та світовому простору, протистояння процесів глобалізації та де глобалізації – все це спонукає до припущення, що ми стоїмо на порозі встановлення нового світового фінансового порядку та як наслідок змін в функціонуванні світової фінансової системи як такої.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лазебник Л.Л. Міжнародна фінансова система: історія, актуальні фактори та тенденції розвитку, Економічний вісник, 2013, № 1 URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2013/1/EV20131_086-091.pdf
2. Moorey, P.R.S. Ancient Mesopotamian Materials and Industries: The Archaeological Evidence. Pennsylvania State University Press, 1999. P. 251.
3. Gomez S. Institutes of financial markets and financial services. Prentice Hall, 2010, 528 p.
4. Паркер З.Н. Європа, Америка та ширший світ: нариси економічної історії західного капіталізму. Cambridge University Press, 26 квітня 1991 р. ISBN 0521274796. Архів оригіналу 2 травня 2006 р. Довідкові роботи Brill Online. Трапезити. Koninklijke Brill NV. 6 вересня 2015.
5. Вельгуш В.В., Коваль О.М., Історія виникнення та розвитку банківництва у світі. Юридичний науковий електронний журнал. № 6, 2020. С. 124–128.
6. Кудас І. Б. Створення та розвиток міжнародної банківської системи. Теорія і практика правознавства. Вип. 1 (5) / 2014. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2014_1_33
7. Міклсуейт Дж., Вулдрідж Е. Компанія: коротка історія революційної ідеї. Нью-Йорк: Modern Library, 2003. 230 с.
8. Колінець Л. Б. К 60 Новий світовий фінансовий порядок : моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 360 с.
9. Богатирьов, І. І. Становлення та розвиток міжнародних фінансів: генезис етапів. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред. М. І. Зверькова (голов. ред.) та ін. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2016. Вип. 1. № 60. С. 11–18.
10. Underhill G. R. D. Keeping Governments out of Politics: Transnational Securities Markets, Regulatory Cooperation, and Political Legitimacy. Review of International Studies. 1995. Vol. 21. No. 3. P. 251–278.
11. Васютинська, Л.А. Міжнародні фінанси : Навчальний посібник / Л. А. Васютинська. Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2017. 310 с.
12. Латковський П. П. Міжнародна фінансова система: поняття та структура. Право і суспільство. № 1, 2024. Т. 2. С. 215–220.
13. Турпетко О.А. Генезис світової фінансової системи. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 110 (Частина II), 2012. С. 50–56.